

gallicanus consultus a Rege censuit matrimonia Principum regiae domus contracta, invito capite familiae, ratione habita moris et praxis Ecclesiae Franciae atque etiam *consensu et approbatione Ecclesiae*, esse invalida; sic quoque arbitrati sunt theologi parisienses. At Urbanus VIII an. 1635 respondit non esse in sua potestate ut matrimonium ex regulis et praescripto Synodi Tridentinae contractum in irritum vocaret: Galliae speciales leges nulla vi pollere in Sacramento, quod a Christo institutore et Ecclesiae canonibus pendebat: qualescumque essent civiles harum legum effectus, persistere immotumque manere matrimonii vinculum (Roskovany op. cit. Tom. 1 p. 95). Ceterum permisit tandem Rex illud matrimonium, nec novus consensus expostulatus: sed post annos septem rursus celebratio sollemnis peracta coram Episc. Parisiensi, qui formula hac est usus: ego vos coniungo in matrimonium in quantum opus est. In sententia vero Gallicanorum error quidem erat facti, sed ad ius quod spectat, et ipsi censebant ad solam Ecclesiam spectare talem potestatem.

Antequam dimittamus Launoium, monemus quod hic auctor licet ab initio operis videatur velle solum defendere potestatem regiam in matrimonium Christianorum praeter potestatem ecclesiasticam, eo tamen postea progreditur ut soli civili potestati hoc ius asserat, negotiumque civile tantum velit esse matrimonium, distincto utique contractu a sacramento.

V. Arguunt ex auctoritate et primo s. Thomae. Sententia vero s. Thomae disserta est in Suppl. q. LVII, a. 2: « legibus humanis (civilibus, seu iure romano) prohibitum est inter tales (adoptatum et adoptantem etc.) matrimonium contrahi et *talis prohibitio est per Ecclesiam approbata: et inde est quod legalis cognatio matrimonium impediatur.* » Et ad 4^m « dicendum quod prohibitio legis humanae non sufficeret ad impediendum matrimonium, nisi interveniret Ecclesiae auctoritas, quae idem etiam interdicit. » Quibus consona sunt ea quae habet in quodl. V a. 16. Ubi cum docuerit Ecclesiam in his quae ad matrimonium pertinent se habere tripliciter, nempe 1° per modum *iudicantis*, 2° per modum *prohibentis* vel *punientis*, 3° per modum *statuentis*, de hoc tertio modo dicit « quod fit solum auctoritate summi Pontificis et secundum hoc personae aliquae dicuntur illegitimae ad contrahendum. »

Obiicitur tamen eius doctrina in Suppl. q. L. a. un. ad 4, et in L. IV. con. Gent. c. 78 quae huc redit: matrimonium cum in diversos fines ordinetur, indiget habere diversa dirigentia in finem: ordinatur autem ad *perpetuitatem speciei*, ad *perpetuitatem populi* in civitate, ad *perpetuitatem Ecclesiae*; quoad primum dirigitur a natura inclinante in hunc finem, quoad secundum subiacet ordina-

tioni civilis legis, quoad tertium subiacet regimini Ecclesiae: sive matrimonium in quantum est in officium naturae statuitur lege naturae, in quantum est sacramentum statuitur iure divino, in quantum est in officium communitatis statuitur lege civili. Et ideo, concludit, ex qualibet dictarum legum potest aliqua persona effici ad matrimonium contrahendum illegitima. Verum 1) si diversa matrimonia a s. Thoma considerantur, certum est quod matrimonia naturalia, quae in societate civili fiunt, possunt regi et statui lege civili; matrimonia vero Sacramenta regi et statui debent lege Ecclesiae. Si vero 2) de eodem matrimonio loquatur s. Thomas, quod Christiani in societate civili existentes contrahant, tunc advertimus verba s. Thomae generalia esse et sensum earum specificum ex subiecto, cui referuntur, determinandum esse. Tum Ecclesia tum civilis potestas leges statuit, et dirigit matrimonium, sed alio et alio modo. Ea nempe quoad ipsum vinculum et Sacramentum, haec quoad effectus civiles; huiusmodi enim directio sufficit pro fine potestatis civilis obtinendo, seu pro illo bono, quod ex matrimonio in societate civili consequi potest, quodque civilis potestas in societate christiana procurare valet. Lege ergo civili fit persona illegitima non simpliciter ad matrimonium contrahendum, sed secundum quid h. e. ad contrahendum matrimonium capax effectuum civilium. Interpretationem istam postulant textus primo loco citati.

VI. Contra doctrinam hactenus propugnatam afferri praeterea solent argumenta et auctoritas quorundam Scholasticorum, a quibus praecipua argumenta sunt mutuati adversarii. Sane Petrus a Soto ait (Instit. Sacerd. De Matrim. Lect. 4): « Possunt etiam positiva iura illegitimos aliquos reddere; unde b. Thomas intrepide asserit iura ipsa civilia et imperatoris leges illegitimos aliquos reddere ad contrahendum, ita videlicet ut nullum sit matrimonium. Neque negant hoc alii, licet non ita expresse asserant.... Si enim ius divinum permittit prohiberi ab Ecclesia quod ipsum non prohibet, quare Ecclesia non permittet potestati seculari prohibere quod ipsa non prohibet. Fateamur igitur leges civiles non posse licitum matrimonium facere quod ecclesiasticae illicitum reddunt, sicut nec ecclesiasticae leges approbare quod divinum ius reprobatur; hoc enim esset inferiorem superiori contradicere. Verum quod ecclesiasticae leges non prohibent, cur seculares prohibere non poterunt, sicut quod non prohibet ius divinum, prohibent leges ecclesiasticae? Non debent Praelati Ecclesiae gravate suscipere si quod temporali paci viderint necessarium seculares Principes statuunt, neque est quod illis se opponant, sed permittant potius matrimonium legibus humanis ordinandum, cum officium naturae sit: quamquam leges civiles in his

omnibus ex pietate certe et voluntate Principum facile cesserint Ecclesiae, ut iam nullum censeatur matrimonium illegitimum quod Ecclesia tale non iudicat. » Hactenus Petrus a Soto. Adverte in primis ipsum haec scripsisse ac defunctum esse ante celebratam Sess. XXIV. Tridentinam de Matrimonio. Eius certe doctrina non cohaeret cum canone 12 et Pii VI interpretatione, non cum affirmatione Benedicti XIV neque cum doctrina s. Thomae. Ceterum considerandum est quod Ecclesiae potestas ab eo habetur ut superior, videturque censere quod Ecclesia, si velit, possit impedire ne Principes seculares statuam impedimenta matrimonii, ideoque tantum hortatur Praelatos ut civilis iuris exercitium permittant. Est autem accuratius perpendendum argumentum huius Theologi: *quod ecclesiasticae leges non prohibent, cur seculares prohibere non poterunt, sicut quod non prohibet ius divinum prohibent leges ecclesiasticae?* Respondendum est scilicet. Leges ecclesiasticae prohibent quod non prohibet ius divinum, quia ius divinum rem in pluribus sub indeterminatione reliquit et fecit Ecclesiae potestatem statuendi formam pro valore actus, ita ut ii contractus nulli essent quos Ecclesia irritaret, ii essent validi quos Ecclesia irritos non faceret (Decr. De Matrim.). Leges civiles non possunt prohibere quod Ecclesia non prohibet 1° quia ius divinum nullam super hac re potestatem fecit auctoritati civili: 2° quia eo ipso quod Ecclesia eos non irritat contractus, iam sunt validi (cf. pag. 232. n. 6.) validique eo iure quod est superius iure civili; 3° quia si quos contractus non irritat Ecclesia posset irritare iure suo potestas civilis, haec haberet reapse ius in rem spiritualem qualis est materia Sacramenti (Cf. Th. praec. IV. 4).

Ambrosius Catharinus (in opusc. De clandestinis coniugiis Romae edito cum privilegio Romani Pontificis) ait: « quidquid non est contra legem Dei ac legem naturae credo Principes posse circa Matrimonium tanquam circa suam et non alienam materiam suis legibus providere, et ita latam ab eis legem valuisse puto, qua irritabantur matrimonia non consultis parentibus contracta. » Nota rursus Catharinum defunctum esse ante Petrum a Soto. Concedendum est quod principii loco ponitur; at lex Dei est ut quoad valorem actus matrimonium christianum subsit soli potestati Ecclesiae; est enim sacramentum, quod potestati soli ecclesiasticae relinquatur dispensandum: ergo. Exstant quidem in Codice Iustiniani L. V. Tit. 4. De Nuptiis leges, quae ad iustas nuptias filiorum existentium sub potestate Patris requirunt consensum Patris. Cf. et Institut. L. I. Tit. 10. Non una est iuris civilis interpretum hac in re sententia. Quidam censent eas nuptias prorsus habitas fuisse ut nullas, at negant alii. Ita Iacobus Cuiacius (in lib. 36. Pauli) ait: *iustae non sunt, fateor, con-*

tractae tamen non dissolvuntur. Quare huiusmodi leges dicuntur imperfectae, ut quae nuptias sine consensu parentum fieri prohibeant, contractas tamen non dissolvant. Ceterum nostra non refert quid voluerit lex civilis. Si enim effectum habuit olim irritandi has nuptias, id certe consecuta est ex consensu Ecclesiae. Et sane id satis quoad haec matrimonia declaravit Tridentina Synodus in decr. de Matrim. « Tametsi dubitandum non est clandestina matrimonia libero contrahentium consensu facta, rata et vera esse matrimonia, quandiu Ecclesia ea irrita non fecit; et proinde iure damnandi sunt illi, ut eos s. Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quique falso affirmant matrimonia a filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, et parentes ea rata vel irrita facere posse, nihilominus etc. » Prior pars doctrinae damnatae, eorum nempe qui negant esse vera et rata matrimonia clandestina, intelligitur cum ea limitatione: quamdiu ecclesia ea irrita non fecit; haec quoque limitatio intelligi potest et debet in altera parte, qua negatur irrita esse matrimonia filiorum familias sine consensu parentum contracta. At nulla alia limitatio subintelligi potest ex alterius auctoritatis vi petita. Nam contextus nullam offert, Synodus in hoc decreto supremam auctoritatem Ecclesiae tuetur et confirmat. Ergo nisi Ecclesia irritet haec matrimonia filiorum, ea ex sententia Tridentinae Synodi sunt valida.

Thomas Sanchez De Matrim. L. VII, D. 3, n. 2, 3, 4 ait: absque dubio dicendum est posse Principem secularem ex genere et natura suae potestatis matrimonii impedimenta dirimentia fidelibus sibi subditis ex iuxta causa legibus suis indicare eo pacto quo id Pontifex potest, nisi sibi hanc potestatem (Pontifex) reservasset. Ratio potissima est. Cum potestas regia ad tranquillitatem et bonum reipublicae tuendum sit potissimum instituta, eius est id quod ad hunc finem obtinendum desideratur providere, quale est circa matrimonia ineunda sancire illa impediendo et irritando: inde enim maxime pendet tranquillitas et recta reipublicae gubernatio. Et confirmatur: si enim potest princeps secularis alios civiles contractus ob reipublicae bonum irritare, cur non poterit etiam matrimonii contractum, cum id quandoque idem bonum commune postulet. Nec obstat principis secularis potestati matrimonium esse Sacramentum; quia eius materia est contractus civilis: qua ratione proinde potest illum ex causa iusta irritare ac si sacramentum non esset, reddendo personas inhabiles ad contrahendum et sic illegitimum et invalidum contractum. Si enim nudam Sacramenti rationem attendamus, nec Pontifex circa illud disponere posset, illud dissolvens; eiusque potestas ex ratione contractus humani, qui est materia huius Sacramenti, con-

surgit... Potest nihilominus Ecclesia Principibus fidelibus huius potestatis usum interdicerere sibi reservare, qua id efficiente, irritae erunt leges Principis secularis contra eam reservationem matrimonium impediendes dirimentesve. Quoniam potestas temporalis est subiecta spirituali ipsique subordinata in ordine ad finem spirituales et supernaturales... Hinc deducitur non esse integrum hodie principi seculari fidei disponere aliquid circa matrimonia fidelium impedienda aut dirimenda; quoniam Pontifex hanc sibi potestatem reservavit, et merito quidem. Ait autem n. 7. « Id vero monuerim subditos infidelibus principibus, utpote qui eorum oppida inhabitant, adstringi legibus eorum iustis irritantibus matrimonia in omnibus iis casibus, in quibus ad alias eorum leges tenentur. Quare si cum eo dirimente impedimento contrahant, erit nullum matrimonium. Quia ratio Sacramenti superaddita matrimonio non impedit in principibus potestatem impedimenta dirimentia statuendi, sed sola reservatio Pontificis, ut diximus. »

Verum manifestum est 1° doctrinam hanc non cohaerere cum doctrina Pii VI. Nam docet Pius VI rationem Sacramenti efficere ut ad *solum* Ecclesiam spectet impedimenta statuere pro matrimonio christiano, h. e. impedire ne ulli civili potestati competat hoc ius; idcirco non ex libera reservatione Pontificis, sed ex rei natura sive ex Christi institutione, qui matrimonium fecit esse Sacramentum, impediri principes ne possint statuere impedimenta pro matrimoniis fidelium. Contrarium porro docet Sanchez.

Neque 2° cohaeret cum can. 12 tridentino. Quomodo enim omnes (cf. pag. 267) causae matrimoniales Christianorum spectant ad iudices ecclesiasticos, si princeps infidelis leges ferre potest circa impedimenta matrimonii, quibus obligentur sui subditi fideles? causae enim, in quibus de matrimoniis agatur eorum, qui his legibus subiiciuntur et quorum valor pendeat ab observatione harum legum, spectant ad tribunal principis infidelis; ad illius enim tribunal spectant causae, a cuius lege dependent.

Nec ratio adducta a Sanchezio valet. Distinguendum est enim. Regiae potestatis ad bonum commune institutae est ea providere, quae ad hunc finem conducunt et quae simul ordine naturali continentur, *conc.* quae ad hunc finem conducunt et quae ad altiorem quoque finem conducunt et ordine supernaturali continentur, *neg.* Eo ipso enim ex rei natura, nulla reservatione libera intercedente, subtrahuntur a potestate civili et potestati sacrae unice subiiciuntur. Lege quae diximus in demonstratione praeced. Thesis. Falsum praeterea est, ut vidimus, materiam Sacramenti esse contractum civilem, sed est contractus naturalis. Ceterum cum statuit Sanchez potestatem

principum esse dependentem a potestate Ecclesiae, discedit a doctrina modernorum regalistarum.

Sanchez inter auctores sententiae suae faventes citat Bellarminum. Is vero De Matrim. c. 32. id tantum docet « posse etiam principem politicum de impedimentis matrimonii leges ferre, sed principe ecclesiastico approbante: si enim hic repugnat, lex illa irrita erit. » Nimirum vis legis est ab approbatione Ecclesiae, ut ait s. Thomas; ideoque per se nihil potest princeps secularis.

Ceterum adverte hos auctores aliosque pares scripsisse ea aetate, qua nondum eliquata erat quaestio de essentia Sacramenti matrimonii, an scilicet idem esset ac contractus, an aliquid superadditum: item non negasse eosdem potestatem Ecclesiae, imo asseruisse eidem ius irritandi leges Principum hac in re; haec autem erat pro ea aetate sufficiens licet incompleta adhuc expressio illius doctrinae, quae postea, patefacta plenius veritate, asserta est.

THESIS XXXIV.

Potestas Ecclesiae constituendi impedimenta matrimonio christiano non solum ad catholicos, sed per se ad haereticos quoque porrigitur.

I. Haereticorum nomine eos intelligimus, qui baptizati cum sint, vel ab Ecclesia defecerunt vel ab his originem habentes eorum instituta sequuntur. Duplex in iis status distingui solet. Primus eorum, qui inter catholicos mixti vel alias gentes publicam societatem religiosam non constituunt, quae suis ritibus et legibus regatur. Alter eorum, qui ex concessione politicae auctoritatis socialem coetum religiosum constituunt, qui proprios rectores habeat propriisque legibus ritibusque gubernentur. De his potissimum quaestio est an legibus Ecclesiae matrimonialibus obligentur. Duplex autem quoad omnes quaestio fieri potest: nempe prior quaestio est iuris, an Ecclesiae potestas in constituendis impedimentis matrimonii ad haereticos quoque se porrigat, qui iure proinde sint hac in re eius subditi: altera facti quaestio est: an scilicet Ecclesia velit his suis legibus haereticos quoque, eos praesertim quos secundo loco memoravimus, obligare. Prior quaestio propria est Theologorum, altera potius Canonistarum, quorum proprium est ius positivum Ecclesiae, quod nempe ab Ecclesiae voluntate pendet, docere. Enunciatio thesis priori quaestioni per se respondet.

II. Ad eos Ecclesiae potestas porrigitur, qui sunt subditi Eccle-